

סיכומי הדף - הידומי

רבי יהושע בן קרח אומר: כל הלומד תורה זאינו חוזר עליה - דומה לאדם שזורע ואינו קוצר. פנחס צפ

מסכת שבת י - טז

דף י

כשמתפלל יש להדק את החגורה, ללבוש אנפילות, ולהעטף, [היכון לקראת אלוקיך ישראל].

י"א האריך בתפילה על חשבון הלימוד, וי"א שלא כי תפילה היא חיי שעה, ואילו לימוד תורה הוא חיי עולם. והמסיר אזנו משמוע תורה גם כדי להתפלל, הר"ז תועבה.

כל דיין שדן דין אמת לאמיתו אפילו שעה אחת - הרי הוא שותף להקב"ה במעשה בראשית. יושבין בדין עד זמן סעודה.

מתי זמן אכילת כל סוגי האדם?

שעה ראשונה - מאכל לודים, שניה - לסטים, שלישית - יורשין, רביעית - כל אדם, חמישית - פועלים, שישית - תלמידי חכמים. ומכאן ואילך - אם לא טעם כלום הר"ז כזורק אבן לחמת (מזיק \ אינו מועיל לגוף).

מתי אסור להתפלל במרחץ?

מרחץ חדש שלא רחצו בו, מותר לקרות בו; ובישן, בבית החיצון שכל העומדין שם לבושים, מותר; וכן להניח תפילין מותר, ובאמצעי, שקצת העומדין שם לבושים וקצת ערומים, יש שם שאילת שלום אבל לא ק"ש ותפלה. ואינו מניח ואינו חולץ תפילין, ובפנימי, שכולם עומדים שם ערומים, אפילו שאלת שלום אסור, [כי זהו שם של הקב"ה (משא"כ 'נאמן'), מותר כי זה רק מידה, ולא שם]]. וכן חולץ התפילין שם, וכ"ז אסור אפי' שאין שם אדם, (ובית הכסא חדש יש ספק).

עיזני הדף

דף י

מה הטעם שצריך לחגור חגורה בשעת התפילה?

הר"ן כתב דהיינו טעמא שאף שיש לו כבר הפסק בין ליבו לערוה מ"מ צריך עוד חגורה משום שזה דרך כבוד לפני מלך, וזה היכון לקראת אלוקיך ישראל, התוס' הביאו בשם רש"י דטעם חגירת החגורה הוא דווקא כדי שלא יהיה ליבו רואה את הערוה, וזהו הכבוד הראוי לפני המלך, ויוצא מזה שני מחלוקות, א. האם צריכים חגורה בנוסף להפסק שיש לו בין ליבו לערוה, ב. הרי מבואר בגמ' שהאמוראים היו מברכים ברכת המזון בלי חגורה, וא"כ לשי' הר"ן מבואר של"צ את חגורה הנוספת כמו שצריך לתפילה, אבל בעינינו שלא יהיה ליבו רואה את הערוה, אבל לשי' רש"י מוכח בגמ' שגם אם ליבו רואה את הערוה שפיר דמי, וכ"כ רש"י בברכות, והשו"ע ס' צח"ט פסק שליבו כשי' הר"ן בב' הנקודות הנ"ל.

האם מותר לקרוא בבית המרחץ לאדם ששמו 'שלום', והאם מותר לזרוק את השם הזה?

שי' הב"ח שאסור לקרוא לאדם ששמו 'שלום' בבית המרחץ, והט"ז מתיר, דלא אסרו אלא כאשר המכוון הוא כלפי הקב"ה, הלא"ה שרי, והכריע המ"ב ס' פד' סק"ו שעיקר ההלכה כהט"ז מיהו הירא ה' יחמייר כהב"ח.

ולגבי זריקת השם: כתב הרמ"א יו"ד ס' רעו' סי"ג, בשם התשב"ץ שיש נזהרין שלא לכתוב את השם 'שלום' באיגרת שלומים, כדי שלא יבואו לזרוק אותן, והרדב"ז ס' רכ"ל דכל מה שאסור היינו כשכותב את השם דרך לתת שלום לחבירו, אבל אם כותב שיש שלום במקום פלוני אין קפידא, (והוא ע"ד הט"ז הנ"ל דכל הקדושה של השם שלום, הוא כשכותב ע"ד הקב"ה), אכן הש"ע כ' שאין העולם נזהרין בזה, שבשו"ת הרא"ש ג' - טו' מבואר שהוא מותר, והמ"ב ס' פד' סק"ו כ' להיזהר בזה.

דבר העורך

נכנס למרחץ וזכר שלא בחן את נכדו

שאלה. נאמר במסכת שבת דף ט ע"ב לא יכנס למרחץ עד שיתפלל, ואם התחיל אין מפסיק. מה דינו של אדם הרגיל לבחון בערב שבת את נכדו, ופעם אחת שכח ונכנס למרחץ ופשט כבר את בגדיו וזכר שעדיין לא בחן את נכדו, האם נאמר אם התחיל לא מפסיק, ויבחן את נכדו אחר כך?

תשובה. לכאורה הדברים קל וחומר אם לתפלה אם התחיל לא מפסיק, כל שכן לבחון את נכדו שהיא מצות תלמוד תורה שהיא יותר בקלות נדחית שאם התחיל אינו מפסיק.

אולם לא כך כתוב בירושלמי על משנה זו (דף ו ע"ב) וז"ל: רבי יהושע בן לוי הוי יליף שמע פרשתה מן בר בריה בכל ערובת שובא. (היה רגיל לשמוע פרשה מבן בנו בכל ערב שבת), חד זמן אינשי ועאל מיסחי בההן דימוסין דטיבריא (פעם אחת שכח ונכנס לרחוץ באחת ממרחצאות של טבריא). והוי מסתמך על כתפתיה דר' חייא בר בא, אינהר דלא שמע פרשתיה מן בר בריה וחזר ונפק ליה, (ונזכר שלא שמע פרשתו של בן בנו, וחזר ויצא לו)... ר' לעזר בי רבי יוסי אומר שליח מנוי הוה, (כבר היה מופשט מבגדיו כשנזכר), אמר ליה ר' חייא בר אבא ולא כן אלפן רבי אם התחילו אין מפסיקין (ולא כך לימדנו רבינו אם התחילו אין מפסיקין, כל שכן לת"ת)? אמר ליה חייא בני, קלה היא בעיניך שכל השומע פרשה מן בן בנו כאילו הוא שומעה מהר סיני, ומה טעמא והודעתם לבניך ולבני בניך יום אשר עמדת לפני ה' אלוקיך בחורב (במה שמודיע לו, הרי הוא כאילו הוא יום אשר עמדת לפני ה'), עכ"ל הירושלמי (עם קרבן העדה).

הדברים נפלאים אמנם לא מובאים בשו"ע אבל בירושלמי מובאים. ויתכן שזוהי רק הנהגה נכונה ומשמשת עברונו לדעת כמה גדולה בחינת הנכד שהיא חשובה כיום מתן תורה.

מתוך הספר 'חשוקי חמד'

החידוץ

איך יתכן ע"י מילה אחת לפטור האדם שהוציא דבר מר"ה לרה"י?

תשובה לחידוץ שעבר: בתוס' ד' ה: הביאו בשם הירושלמי שלבן עזאי שמהלך כעומד אין חייב במעביר ד"א בר"ה אלא בקופץ.

דף יא

מה הטעם שבהכנס צריך להיות גבוה מכל בתי העיר?

יש לציין שיש עוד דין והוא לבנות בכניס במקום הכי גבוה, ובתופסתא למדו זאת מקרא בראש הומיות תקרא, אבל הדין המבואר בסוגייתנו הוא לבנות את בכניס באופן שיהיה הבנין הכי גבוה בעיר, ובטעם הדבר נחלקו הראשונים, ש"י ר"ת שבזיון הוא לביהכ"נ כשמשמשים במקום שהוא למעלה מביהכ"נ, ונ"מ שכל האיסור הוא רק בבתי שמשמשים בהם, אבל בנינים העשויים לנוי ומגדלים שאין משמשים בהם וכן גגות משופעים שאינם ראויים לשימוש, ואין העלייה שתחת הגג גבוהה מביהכ"נ, מותר לבנותם גבוהים יותר מביהכ"נ, וכן הוא הפי' בקשקושי ואברורי,

הערוך פי' (עי ערוה"ש), שהטעם הוא משום כבודו של ביהכ"נ שיהיה גבוה יותר מכל הבנינים שבעיר. ולפי"ז הפי' בקשקושי ואברורי היינו 'חומת העיר', ורק בזה אין איסור שיהיו יותר גבוהים דאין מוריד הכבוד לבהכניס, אבל כל מין בנין שבתוך העיר, אפילו שאינם עשויים לשימוש, אסור, **המאירי** מחדש שגם בבית דירה לא אמרו שאסור, אלא כשסיבת הגבהתו היא דרך כבוד ושררה, אבל אם הגביהו בשביל להרבות בדירות ועליות מותר, **ועפ"ז כ' הפוס'** קולא נוספת שמותר לבנות בנינים רב קומות בלי לעבור על האיסור הנ"ל.

מתי אפשר ללוות תענית ולפורעו לאחר מכן? (יש כאן ב' נקודות)

ש"י הרא"ש והרמב"ם, דהיינו דווקא כשהוא מצטער היום על התענית, או מפני אדם גדול, (וי"א דאף מפני דרכי שלום, או"ז), **והוא כל"ק בגמ' בתענית יב'.** **ש"י הר"ף והרשב"א** דאפי' אינו מצטער כלל יכול ללוות, והשו"ע ס' תקסח ס"ב פסק כהרמב"ם,

בירושלמי מבואר שאם נדר ביום סתם להתענות, ואכל ביום שקיבל עליו להתענות, איבד תעניתו, (וצריך להשלימו ליום אחר), אבל אם נדר להיות בתענית יום פלוני, ואכל באותו יום, מתענה ומשלים, ודייקו מזה הראשונים שביום זה אינו יכול להשלים, ולכן לא איסד תעניתו, משא"כ ביום סתם שיכול להשלים ליום אחר לכן איבד תעניתו ביום שאכל,

ועפ"ז ש"י הרמב"ם שכל מה שאדם לוח ופורע היינו רק בקיבל עליו בסתם, ואע"פ שהוא מקבלו מאתמול במנחה, כיון שקבלה זו לא הוי אלא ממה שהוסכם אצלו בתחלה להתענות איזה יום, ושם לא בירר היום, **אבל** אם קיבל יום מפורש אינו יכול ללוותו,

אכן ש"י הרשב"א והראב"ד, שאפי' בקיבל 'ביום זה', יכול ללוות לפרוע, דהוי כמו האומר שלע זה לצדקה דיכול ללוותו, (והירושלמי צ"ל ד'יום זה' היינו יום שמת בו אביו שהיום הוא סיבה לתענית ולכן א"א ללוותו),

והשו"ע שם הכריע כהרמב"ם, והמ"ב הביא מהט"ז לסמוך על הראב"ד והרשב"א ללוות גם ביום זה. ועי' בס' תקנב' סי"א, ושם במ"א.

מי שאוכל לפני ק"ש של שחרית, האם צריך להפסיק לק"ש?

בגמ' מבואר שיש חיוב להפסיק - למי שלא תורתו אומנותו - לתפילה ולק"ש גם כאשר הוא עוסק בתורה,

ויש לדון באם היה עוסק באכילה, האם גם צריך להפסיק לק"ש, (כשיש שהות לקרותו אח"כ), **ולכאורה** נחלקו בזה הראשונים,

דש"י הרמב"ם שא"צ להפסיק, אם יש שהות, **וש"י** הר"ן והראב"ד שצריך להפסיק, אפי' שיש שהות, **אכן** הוסיף הר"ן דהיינו רק אם התחיל באיסור, **והוכיח** כן מהגמ' בפסחים קא. שמבואר שם שאם היו אוכלים בע"ש מבעו"י סובר ר' יוסי שא"צ להפסיק לאכול כדי לקדש, אלא גומרים סעודתם ואח"כ מקדשים, **ומוכח** מזה שאפי' למצוה דאורייתא, א"צ להפסיק אם לא התחיל באיסור, (כמו התם שהתחיל לאכול מבעו"י),

והמקור (של הר"ן) לחלק שאף שלגבי תפילה דרבנן מבואר בגמ' שא"צ להפסיק את סעדתו, ה"ט משום דתפילה דרבנן, אבל מ"מ במצוה דאורייתא חייב להפסיק, (ואולי שהרמב"ם ש"י שתפילה דאורייתא ובכ"ז חזינו של"צ להפסיק), **יעוין בסוכה לת.** שהקשו סתירה בין המשנה שם שמבואר שצריך להפסיק את סעודתו כדי ליטול הלולב, ואילו כאן מבואר שתפילה א"צ להפסיק, ועי' תי' רבא שיש לחלק בין מצוה מה"ת למצוה דרבנן, ולכאורה לא נדחו הדברים גם למסקנא,

וליישב ש"י הרמב"ם מהגמ' הנ"ל, כתב הכס"מ בב' אופנים: **א'** שהרמב"ם דיבר בהתחיל באיסור ואפי"ה אינו מפסיק, **וצ"ל** דלמסקנת הגמ' בסוכה כבר לא קיימ"ל כשינויא דרבא, **אלא** שאין לחלק בין דאורייתא לרבנן ובשניהם אנו מחלקים רק בין אם יש שהות לאם אין שהות, **ב'** שהרמב"ם דיבר בהתחיל בהיתר, ולכן פסק שא"צ להפסיק, (ומ"מ מצוה איכא), **והב"כ** שלפ"ז י"ל שאין מחלוקת כלל בין הרמב"ם לראב"ד, שהרמב"ם דיבר בהתחיל בהיתר, ואילו הראב"ד דיבר בהתחיל באיסור,

המ"א (ס' ע' סק"ו), כ' שהרמב"ם איירי בהתחיל באיסור, ואפי"ה אינו מפסיק, כי לתפילת שחרית לא מצוי שאוכל לפני התפילה ולכן לא גזרו במילתא דלא שכיחא, **והגר"א** כ' שכיון שלא שכיח לא אסרו כלל לאכול סמוך לשחרית ולכן הוי כהתחיל בהיתר.

ויש בענין זה ב' סתירות בשו"ע:

א' בשו"ע ס' ע' שפסק כהרמב"ם שאינו מפסיק לק"ש, לס' תרנב' ששם פסק שולוב ביר"ט א' מפסיק, והוא לכאורה כד' הראב"ד, **ב'** בס' תרנב' ס"ב פסק השו"ע בסתם לגבי לולב שאם התחיל לאכול בזמן איסור, חייב להפסיק מיד כדי ליטול הלולב, (ביום הראשון שהוא מה"ת), **ויש** ליישב, ואכמ"ל.

האם החייט אסור לצאת במחט התחובה לו בבגדו?

הנותן מתנה לחבירו שלא עתידה להתגלות (כגון שכר שבת, פת לתינוק) - צריך להודיעו, (על השבת), אבל אם עתידה להתגלות אין א"צ להודיעו, (קרני הוד דמשה).

מעיל דמיו יקרים למי שרגיל ללובשו, והיינו שתלמיד מחזר ביותר אחרי שמועות רבו. אין לשנות בין הבנים, [יעקב נתן 'כתונת פסים' ליוסף, וירדו אבותינו למצרים].

יש לדור בעיר ששייבתה קרובה, [עונותיה מועטין]. [לוט נמלט מסדום שהיתה בת נ"ב, ללכת לצוער בת נ"א שנים].

דף יא

כל עיר שגגותיה גבוהין, מבית הכנסת לסוף חרבה, אבל מגדלים מותר שיהיו גבוהות. **עדיף לשמש;** ישמעאלי ולא נכרי, נכרי ולא חבר, חבר ולא תלמיד חכם, תלמיד חכם ולא יתום ואלמנה.

כל חולי ולא חולי מעים,

כל כאב - ולא כאב לב,

כל מיחוש - ולא מיחוש ראש,

כל רעה - ולא אשה רעה.

עומק לב המלכות, הוא דבר ענק שא"א לכותבו.

יפה תענית לחלום בו ביום (ואפי' בשבת) כאש לנעורת, ולכן אין ללוות אותו לפרועו לאחמ"כ.

מי שתורתו אומנותו ועוסק בתורה - מפסיק לק"ש, ואינו מפסיק לתפילה, (אפי' אין שהות אח"כ), **אבל** מי שאין תורתו אומנותו מפסיק לתפילה ולק"ש, **ולעיוור** השנה, אין מפסיקין לכלום,

אסור לעמוד ברה"י ולשתות ברה"ה, וכן הפוך אא"כ ראשו ורובו במקום שהוא שותה, ובכרמלית: לאב"י, אסור, לרבא מותר, [לא גזרינן גזירה לגזירה]

מתי אסור לחייט לצאת במחטו סמוך לחשיכה [שמא ישכת ויצא]?

אם היא תחובה לו בבגדו, לר"י אסור, [שמא יצא משתחשך, ואומן כדרך אומנותו חייב], **לר"מ:** לאב"י אסור [אף שזה רק דרבנן, גזורים], לרבא מותר, [אין גזורים גזירה לגזירה]

אם היא בידו לכו"ע אסור, [שמא יוציא משתחשך], **אבל** בתפילין לא גזורים [כיון שאסור להסיח דעת מהם, ק"ו מציין], לא חיישינן שיצא משתחשך].

כל זב היוצא בכיסו: לר"י חייב, [אף שזה רק 'לאצולי טינוף' מ"מ מלשאצ"ל חייב], **ולר"ש** פטור, [מלשאצ"ל פטור]

דף יב

חייב אדם למשמש בבגדו ערב שבת עם חשכה.

האם מותר לפלות בגד, ולהרוג הכינים בשבת?

אין פולין בגד לאור הנר [שמא יטה], **אבל** ביום, **לת"ק** מפלה מולל זורק, (וזהו דרך כבוד), ולהורגו אסור מדרבנן, **לאבא שאול** מפלה ואינו מולל, [גזירה שמא יהרוג, וזה אסור מה"ת וכן סברי ר"א וב"ש], **ולב"ה** מותר אפי' להרוגו, [אינו פרה ורבה] (רש"י).

דברים שאסורים משום 'ממצוא הפצ"ד'.

לב"ש, אין משדכין את התינוקות ולא מלמדים להם ספר או אומנות. ולא מנחמין אבלים, ולא מבקרים חולים, **ובית הלל** מתירין הכל.

המבקר את החולה בשבת מה יאמר לו?

לת"ק: שבת היא מלזעוק, ורפואה קרובה לבא,

לר' מאיר: יכולה היא (השבת) שתרחם.

לר' יהודה: המקום ירחם עליך ועל (ולר' יוסי: **בתוך** [לעברו עם שאר החולים]) חולי ישראל.

לשבנא: בכניסתו אומר: שלום. וביציאתו אומר: שבת היא מלזעוק, וכו'

מותר לבקש רפואה בלשון 'ארמית', אף שאין המלאכים מבינים, כי השכינה סועד (ומזין) את החולה, (ה' יסעדנו), (ומטעם אין לשבת לידו), **אבל** שאר בקשות אין לאומרם בלשון ארמית.

מתי מותר לקרות לאור האש ומתי אסור?

אין קוראים לאור הנר, (ואדם חשוב מותר), **אפי'** שהוא גבוה הרבה, **ושני** ב'א שקוראים בב' עניינים מותר לקרוא, [מדכרי אהדי], **אבל** במדורה אפי' עשרה אסור, [אין מביינים זב"ז],

ואפילו להבחין בין בגדיו (אם הם רחבים), לבגדי אשתו (זקינה), אסור [שמא יטה], **ומותר** לחזן רק לסדר ראשי פרשיותיו לאור הנר, **ולתי'** ב' מותר לתנוקות לקרוא את כל הפרשה, [אימת רבן עליהם],

מתי השמש יכול לבדוק כוסות לאור הנר ומתי לו?

שמש קבוע אסור בשמן [מירתת], ומותר בנפט, [מסריח], **ושאינו** קבוע מותר אפי' בשמן, (ו'א' שאין מורים היתר עם השמן) [אינו מירתת],

דף יג

מי אסור לאכול עם מי ולמה?

לא יאכל הזב עם הזבה, [הרגל עבירה] **וכן זב** פרוש עם זב ע"ה, [לאביי שמא יאכילנו דברים שאינן מתוקנין, לרבא שמא יאכילנו דברים טמאים בימי טהרתן].

גדה, מהו שתישן עם בעלה כשכ"א לבוש (שינוי, ודעות)?

אסור, [הוקשה לא"א \ נזיר סחור כרמא לא תקרב], ולרבי פדת מותר [דאינו אסור אלא קרבה של גילוי ערוה]

האם מותר לעלות על שולחן אחד עוף וגבינה?

לב"ש אסור, **ולב"ה** אסור, **ושני** אכסניים שאינם מכירין זא"ז, אוכלין על שלחן אחד, זה גבינה וזה בשר.

אליהו ענה לאשת אותו תלמיד שנתקרב לה בימי ליבונו (אפי' על מיטה רחבה, או שהיתה עם סינר), 'ברוך המקום שהרגו'.

הננייה בן חזקיה וסיעתו, שהיו מחבבין את הצרות, כתבו מגילת תענית, אבל היום כבר א"א שאין אנו מספיקין לכתוב את כל הצרות, או שאין מרגישים בניסים, (שאין שוטה נפגע. ואין בשר המת בחי מרגיש באיזמל), **וכמו** כן יישב את הסתירות שהיו בספר יחזקאל.

דף יד - טז

י"ח גזרות (שמתחילה נחלקו בהם ב"ש וב"ה ושוב הודו ב"ה לב"ש), **שגזרו בעליית הננייה בן חזקיה:**

- א. וב. האוכל** אוכל ראשון או שני, (וזה לר' יהושע, דלר"א האוכל ראשון נהיה ראשון, שני נהיה שני, שלישי (חולין שנעשו על טהרת תרומה) נהיה שלישי), [שמא כשיאכל, ישתה מקשה תרומה ויפסלנה],
- ג. שתה** משקין טמאים, [שמא כשישתה יאכל תרומה ויפסלנה],
- ד. הבא** אחר שטבל ראשו ורוב במים שאובין, [שהיו מתרחצים בהם אחר הטבילה, והיו אומרים שרק אלו מטהרים].
- ה. וטהור** שנפלו עליו ג' לוגין מים שאובים, [כדי שתקיים גזירה הקודמת].
- ו. והספר**, [שלא יצניעו תרומה עם הספרים].
- ז. והידים** [כיון שהם עסקניות שנגעו בדבר מאוס], ובתחילה גזרו רק על הידיים שנגעו בספר.
- ח. והאוכלים** שנטמאו במשקין שנטמאו מחמת הידים [גזירה משום משקין שנטמאו בשרץ].
- ט. והכלים** שנטמאו במשקין שנטמאו מחמת שרץ, [גזירה משום משקין שנטמאו בזב].

עיוני הדף

בגמ' נחלקו ר"מ ור"י על אומן שהוציא כדרך אומן האם חייב או לא, **שי' הרא"ש והרי"ף** (כדבי' הב"י ס' רנב), לפסוק כר"י שאומן כדרך אומנותו חייב, ופסקו ג"כ כרבא דלא גזרינן גזירה לגזירה, **ולפי"ז** אומן אסור לצאת אפי' במחט התחובה לו בבגדו, אבל כל אדם מותר, ואינו אסור אלא בידו, וכ"פ הגר"א, **שי' הרמב"ם** לפסוק כר"מ ולפי"ז אומן וכל אדם שווים ואינם אסורים אלא במחט שבידם, וכ"פ השו"ע ס' רנב ס"ב,

ולענין התפילין, לכאורה אם הוא יוצא בהם כשהם על ראשו, הרי אין כאן מקום לגזירה, דאפי' אם ישכח ויצא משחשיכה לא יבוא לידי איסור תורה, כי הרי הם עליו בדרך מלבוש, (ולא צריך להיתרא שאינו מסיח דעת מהם) ומש"ה כ' הב"י לחדש שכל מה שצריכים להיתרא שאינו מסיח דעת מהם היינו שנושא אותם בידו, שיכול באמת לבוא לידי איסור תורה, ופי' בדוחק שמה שאמרו שאסור לו להסיח דעת מהם, (הרי אינם על ראשו), דהיינו שאם כבר על ראשו אסור להסיח דעת כ"ש כשהם בידו, וצ"ע,

אכן רוב האחרונים (ב"ח ומ"א) חלקו על דברי השו"ע ופי' דמיירי שהם בראשו, ואפי"ה (אי לאו ההיתר שאינו מסיח דעת מהם) היה מקום לגזור שמא יסלקם כשירצה לפנות, וישכח ששבת, ויבוא לטלטלם כשהם בידו.

והגר"א תי' דכל מה שלא גזרו גזירה לגזירה היינו כשהוא עדיין סמוך למנחה קטנה, שהוא חצי שעה קודם ביה"ש, אבל לפני השקיעה ממש, גזרינן אפי' לכרמלית, **ולכן** גם בתפילין שעל ראשו בעינן היתרא דאינו מסיח דעת, כדי להתיר לו לצאת איתם אפי' סמוך לשקיעה ממש.

אין יוצאים סמוך לחשיכה עם הסידור ביד?

נתקשו בזה הפוס' וכתבו כמה טעמי קולות, **עי'** מאירי בשם י"מ שהאיסור הוא רק במחט, (שהקשה דמה החשש, הרי אם ישכח ויצא לא יעבור איסור תורה, דא"י מלאכת מחשבת שא"י כלל שעושה מלאכה, ואנן לא גזרינן גזירה לגזירה, ות' שהחשש הוא שיקח את המחט בידיעה, אלא שע"י שיראה את המחט ביד יסובר שהוא חול), **אבל** המ"ב בשם הגר"ז לא פסק כן,

עוד כ' לסמוך על ר"ת שהשקיעה היא ג' מילים ורבע לאחר השקיעה דידן, **לפי** השיטות שהיום אין לנו ר"ה שאין ס' ריבוא עוברים, **או** כדברי החזו"א שהר"ה שלנו מתקבל ואינו ישר, וגם שהוא פתוח לכרמלית. **עוד** י"ל שכיון שהוא צורך מצוה לא גזרו.

דף יב

בענין הכשר זרעים ע"י מים.

ישנה מחלוקת יסודית בין הראב"ד והרמב"ם (פי"ב מטו"א) בענין זה. **שי' הרמב"ם** שאין משקה מכשר לטומאה, אא"כ הוא נתלש לרצון הבעלים לוצוד דבר תלוש, וגם שיתנן על הפירות מרצון הבעלים, **שי' הראב"ד והרשב"א בחולין**, דסוגי אם נתלשו לרצון, הרי הם מכשירים את הפירות, אפי' שלא הגיעו על הפירות ברצון.

מה ההיתרים לקרוא לאור הנר בשבת? (ס' ערה)

שנים קורים ביחד, בענין אחד, (ומחלוקת בב' ספרים, בענין אחד, ונ"מ לומר פיוטים בבהכנ"ס שכ"א יש בידו סידור שלו) **אם** ממנה אחר (וגם אשתו) שאינו קורא לשומרו, (וב' התרים הנ"ל, נח' אי הוי גם לדבר הרשות, עי' מ"ב סק"ו) **אדם חשוב**, שאין דרכו בחול להטות, מותר, **תינוקות** של בית רבן [אימת רבן עליהם], (ומחלוקת כשאין רבם עימם) **לקרות** לביל יו"כ במחזורים, [אימת יוה"כ עליהם]. **לקרות** פ' במה מדליקין לאור הנר, [שהרי הוא מזכיר איסור שבת ואיך ישכח], **ראשי פרקים** מותר לסדר, וה"ה כל דבד השגור בפיו, [ההיכר הוא שאינו מעיין כ"כ] **ליל פסח** שחל להיות בשבת, מותר לקרות ההגדה בספר, [דהוי כעין ראשי פרקים]

מתי מותר להתפלל בלשון ארמית?

הנה בגמ' מבואר שאסור לבקש צרכיו בלשון ארמית, ואילו בסוטה ד' לב. איתא דתפילה נאמרת בכל לשון, **וכ' הרי"ף** ליישב שרק בציבור תפילה נאמרת בכל לשון, וזהו מה שמבואר בסוטה, אבל יחיד לעולם לא יתפלל אלא בלשון הקודש שאין המלאכים מבינים אלא לשון זה בלבד, **אכן ר' יונה**, תמה קצת על החילוק הזה לפי מנהג הנשים להתפלל בכל לשון אף שהן מתפללות ביחידות, ולכן כ' שאם היחיד מתפלל בנוסח תפילה ציבור יכול לאומרה בכל לשון, ורק כשהוא מבקש בקשה פרטית כגון על חולה על צער אחר, אזי הדין שאין לבקש אלא בלשון הקודש, (והחילוק בין יחיד לציבור, שציבור לא צריך מלאך שיעביר את התפילה משא"כ יחיד), (והנ"מ בזה לומר ביחידות החלקים בסליחות שהם בלשון ארמית), **הרא"ש שהוקשה** דהא המלאכים יודעים אפי' מחשבות אדם, ולכן פי' שהמלאכים לא נזקקים ללשון ארמית דוקא, כי היא לשון מגונה בעיניהם, (ואף שלשון תרגום הוא לשון חשוב מכל הלשונות, מ"מ כיון שהתרגום הוא קרוב ללשון הקודש משום כך הוא מגונה בעיניהם, לפי שהוא כמו לשון שנשתבש) **ולפי"ז** א"ש שבסוטה התירו להתפלל בכל לשון, הכוונה לכל לשון חוץ מארמית שהוא לשון מגונה. **והשו"ע** ס' קא' ס"ד הביא את ג' שי' הנ"ל. **ולמעשה** אף שמעיקר הדין היה מותר להתפלל בציבור בלע"ז מ"מ כבר הביא

המ"ב שם שבתשובת ח"ס או"ח סי' פ"ד ופ"ו האריך בכמה ראיות דמה שהתירו להתפלל בכל לשון היינו דוקא באקראי אבל לקבוע בקביעה תמידית ולהעמיד ש"ץ ולהשכיח לה"ק לגמרי זה א"א בשום אופן ע"ש, ועוד מחמת כמה וכמה טעמים נכוחים האריכו כל גאוני הזמן בספר דברי הברית והסכימו שאיסור גמור הוא לעשות כן. (ואם הוא מכוון יותר כשמתפלל בלע"ז כ' הביה"ל דמותו רק אם הוא ירא שמים).

דף יג

האם מותר להרוג כינה בשבת?

הנה בגמ' יש מעין סתירה, דת"ק בברייתא אמר דמולל וזורק ומשמע שאסור להרוגם, (ואב"ש אוסר אפי' למולל, וכ' רש"י משום דסבר כבית שמאי שעל הריגתם חייב ולא גזר מלילה אטו הריגה), ומאידך הגמ' מביאה עובדות שהאמוראים היו הורגים הכינים, ולאחמ"כ הגמ' מביאה שב"ה מתירים להרוג כינה בשבת, **התוס' והרא"ש** חילקו דת"ק שאסר איירי במפלא את בגדיו דווקא שכיון ששם מצויים גם פרעושים גזרו שמא יהרוג פרעושים, ולכן אסרו להרוג גם את הכינים, אבל בעלמא אין כל איסור להרוג כינים, ומה שהאמוראים בגמ' היו הורגים כינים, או דהתם היה בחול, ואם היה בשבת (כד' רש"י) צ"ל שהיו הורגים הכינים שבראשם, ושם אין גזירה אטו פרעושים, **אכן ש"י רש"י** והראשונים (וכן הבינו ברמב"ם), שיש באמת מחלוקת בין ת"ק לב"ה, דת"ק סובר שיש איסור דרבנן להרוג כינים, וב"ה מתירים תמיד להרוג פרעושים, (וש"י ב"ש ור"א ואב"ש שהוא חיוב מה"ת), וכל העובדות שהאמוראים הרגו פרעושים היו בשבת, וכש"י ב"ה, ולפ"ז תמיד מותר להרוג כינים, **השו"ע** ס' שטז"ס פסק כש"י הרא"ש, ולכן אסר להרוג כינים שעל בגדיו, (כשהוא מפלה את הבגד), אכן כאמור שרוב הראשונים חולקים ע"ז, וכבר העיר מזה הביה"ל על השו"ע שפסק במילתא דרבנן נגד כל הראשונים, וכ' בשם כמה אחרונים להקל, אכן הסיק שירא שמים יחמיר. (וכהיום ידוע הפולמוס אודות הריגת הכינים, לפי ראות עיניו הרי הם פו"ר, ועפ"ז יש שאסרו להרגם בשבת מכל וכל).

דף טז

האם מותר היום לכהנים לצאת לארץ העמים?

אחת מיי"ח היא לגזור שגם אוויר ארץ העמים טמאה, וע"י תוס' שהיה ספק בגמ' בניזר אם הגזירה הזאת היא משום שהוא מאהיל על קברים, או משום שהאוויר עצמו טמא, והסיקו שכל האיסור הוא משום אוהל, ולכן מור להיכנס שם בשידה תיבה ומגדל, (למ"ד דהוי אוהל), **ובכן** השו"ע יו"ד ס' שסט"ו ס"א פסק שאסור לכהנים לצאת לחו"ל, והש"ך והט"ז כ' שזה דווקא בזמן שהיה טהרות בא"י, אבל בזה"ז אין איסור, אכן כבר השיג עליהם השבות יעקב ח"א ס' פה' (הביאו הפת"ש), שאין שום היתר, דכן משמע מדברי הטור והשו"ע שהביאו דין זה להלכה ולא כתבו שזה הילכתא למשיחא, **וע"י** רעק"א שכ' שעכשיו לא נהגו לזוהר בזה, **ואולי** יש להקל מפני הפרנסה, כי היכי דשרי להציל מיד עובד כוכבים, (כדלקמן סי' שע"ב), **א"נ** מפני שכולנו טמאי מתיים. וצ"ע.

המשך הסיכומים:

כלי זכוכית: טומאתם מדרבנן היותם דומים לכלי חרס הואיל ותחילת ברייתם מן החול, **וכיון** שכן, אין להם טהרה במקוה ככלי חרס, (אא"כ ניקבו והטיף לתוכם אבר לר"מ שהולך אחר המעמיד). **אכן מטמאים מגבם** דלא ככלי חרס, וה"ט או משום שדמו גם לכלי מתכות כיון שכשנשברו יש להם תקנה, או משום שתוכו כבדו, ולכן גם הגב הוא תוך, **ולמ"ד** שדמו לכלי מתכות, הא דפשוטיהם של כלי זכוכית לא מטמאים, (דלא ככלי מתכות), משום שעשו רבנן היכר, שלא יבואו לשרוף תרומה, על טומאת כלי זכוכית, **ומה** שאינן מטמאים למפרע (ככלי מתכות), היינו שלא גזרו רבנן טומאת זו, אלא היכא שעיקר הטומאה היא מה"ת.

שמעון בן שטח תיקן גם שכל הנכסים יהיו אחראים לכתובה ושלא יוכל לייחד לה מטלטלים.

י. אין קוראים לאור הנר, [שמא יטה]

יא. אין פולים לאור הנר, [שמא יטה]

יב. הניח כלים תחת הצינור בשעת קישור העבים ונתפזרו העבים, ושוב נתקשרו, והוא שכחם, לשמאי, לא בטלה מחשבתו הראשונה, ולכן המים נחשבים 'שאובים', לב"ה בטלה מחשבתו הראשונה, (ובחצר דכו"ע מודו שבטלה מחשבתו), ושוב הודו ב"ה לב"ש, (ולר"י לא הודו)

יג. האדם הנושא כלי שיש רק בהיקפו טפח, והאהיל הכלי על המת, טמא טומאת אוהל, [גזירה שמא יהיה ברוחבו טפח], (ור' ישמעאל חולק). (אבל על כלים אחרים אינו מביא טומאה עד שיהיה בכלי רוחב טפח),

יד. בנות כותים נידות מעריסתם, כי הם לא דורשים שקטנה בת יומא שראה דם נטמאת בבגדה,

טו. הבוצר ענבים לגת הוכשרו הענבים לקבל טומאה ע"י המשקין היוצאים מהם, אף שלא יצאו ברצון, [גזירה שמא יצבור בכלים טמאים (שכלי טמא מחשיב את המשקה), או שמא יצבור בכלים מזופפים ויהיה ניח"ל במשקה היוצא, או שמא יוציא בעצמו משקה להפריד האשכולות].

טז. גידולי תרומה כתרומה, [או משום שמא הישראל שעניו צרה בתרומה יזרענה, או משום שמא הכהן שיהיה לו תרומה טמאה ישנה כדי לזרעה ואתי לידי תקלה]

יז. מי שהחשיך נותן כיסו לנכרי, ואסור לטלטלו בפחות מד"א,

יח. על פיתן ושמן משום יינם,

תהליך גזירת טומאת הידיים.

בתחילה גזר שלמה לקדשים, ואח"כ גזרו הלל ושמאי לתרומה, ולא נתקבלה, ובאו תלמידיהם וע"י נתקבלה הגזירה.

מה הם הג' דברים שבהם נחלקו רק הלל ושמאי, ולא הודו זל"ז?

מה שיעור הקמח שהעיסה תתחייב בחלה?

לשמאי: קב, להלל: קביים, ולחכמים: קב ומחצה [שוה לעשירית האיפה מדברית], ומשהגדילו המדות: חמשת רבעים קב, ולר"י חמשה ועוד אחד מכ' לכל ביצה.

כמה מים שאובים פוסלים את המקוה?

להלל י"ב לוגין, לשמאי: ל"ו לוגין, (ט' קבין), לחכמים: ג' לוגין.

אשה שראתה דם האם היא טמאה למפרע?

לשמאי לא, להלל אומר: מפקידה לפקידה, לחכמים או מעת לעת, או מפקידה לפקידה (הזמן הקטן שבניהם),

ועוד נחלקו אם מותר לסמוך קרבן ביו"ט, (אלא ששם נחלקו בזה עוד תנאים), והאם הבוצר לגת הוכשרו הענבים לקבל טומאה, (אלא ששם הודה הלל לשמאי).

תהליך גזירת טומאת ארץ העמים.

יוסי בן יועזר ויוסי בן יוחנן, גזרו על הגוש לתלות, ועל האויר כלום, ובאו רבנן דשמונים שנה' גזרו: על שניהם לתלות, ובאושא גזרו על הגוש - לשרוף, ועל אויר כמו שהיה.

טומאת כלי זכוכית.

יש ג' סוגי כלים:

כלי חרס: מיטמא ומטמא מאווירו ומאחוריו, ולא מגבו, ואין להם טהרה במקוה, ופשוטיהם טהורים, ואם נטמאו ונשברו ונתקנו אינן מטמאים אלא מכאן ולהבא, **כלי מתכות:** מיטמאים ומטמאים מגבם, ויש להם טהרה במקוה, ופשוטיהם טמאים, ואם נטמאו ונשברו ונתקנו חזרו מדרבנן לטומאתם הישנה, [י"א שזה רק במטומאת מת, כדי שלא תשתכח תורת מי חטאת, וי"א שזה בכל הטומאות, שמא לא ינקב כמוציא רימון, או שמא יאמרו שכלי שטבל היום טהור, בלי ערב שמש, (ונ"מ אם

ניתן לקבל את הסיכומים ישר לדואר אלקטרוני, ולכך יש לשלוח מייל לדואר: sikum7daf@gmail.com כמו כן החפץ להנציח את העלון לעילוי נשמת או לרפואה שלימה או לכל הצלחה, יפנה למספר 0542368882